

Öz- düzenleme Ölçeği; Ba?-Ayak Parmaklar?-Diz-Omuz Görevleri

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). Öz- düzenleme Ölçeği; Ba?-Ayak Parmaklar?-Diz-Omuz Görevleri. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28701>

Özet

Öz-düzenleme Ölçeği; Ba?-Ayak Parmaklar?-Diz-Omuz Görevleri (BADO) (Orijinal adıyla Head-Toes-Knees-Shoulders, HTKS) görevi, özellikle küçük çocuklarda öz-düzenleme becerilerini ve yürütücü i?levleri de?erlendirmek amacıyla tasarlanm?? bir performans testidir. Bu görev, çocuktan al???lagelmi? tepkilerini engellemesini (inhibisyon) ve bunun yerine sözlü talimatlara ters dü?en bir eylem ger?ekle?tirmesini gerektirir. Bu özel versiyon, Sezgin ve Demiriz (2016) tarafından ger?ekle?tirilen bir uyarlama çal??mas?n?n parças? olarak Türkçeye kazand?r?lm??t?r. Çal??ma, ölçe?in Türkçe konu?an çocuk popülasyonunda psikometrik özelliklerini incelemeyi amaçlam??t?r.

BADO görevi, çocuklar?n talimatlar? ak?lda tutma (çal??ma belle?i), dikkatlerini sürdürme ve bask?n tepkilerini ketleme (inhibisyon) yeteneklerini ölçerek, erken çocukluk dönemindeki bili?sel geli?im düzeyleri hakkında önemli bilgiler sunar. Adaptasyon çal??mas?, ölçe?in güvenilirli?i ve geçerli?i için temel verileri sa?lam??t?r.

Anahtar Kelimeler

Öz-düzenleme, Ba?-Ayak Parmaklar?-Diz-Omuz Görevleri, BADO, HTKS, Yürütücü ??levler, ?nhibitör Kontrol, Çal??ma Belle?i, Uyarlama, Çocuk Geli?imi.

Yazarlar

Esin SEZG?N, Sezgi DEM?R?Z.

Amaç

Öz-düzenleme Ölçeği; Ba?-Ayak Parmaklar?-Diz-Omuz Görevleri'nin temel amacı, okul öncesi ve erken ilkokul ça??ndaki çocuklar?n **inhibisyon** ve **çal??ma belle?i** gibi merkezi yürütücü i?lev becerilerini objektif bir davran??sal görev arac?l??yla ölçmektir. Bu görevde çocuktan, kendisine verilen talimat?n tam tersini yapmas? beklenir; örne?in, ara?t?rmac? "ba?" dedi?inde çocu?un "ayak parmaklar?"na dokunmas? istenir. Bu ters tepkiyi do?ru bir ?ekilde ger?ekle?tirebilmek, güçlü bir inhibisyon kontrolü gerektirir.

Türkçe uyarlama çal??mas?, uluslararası alanda kabul görmü? bu performans görevini Türk kültürü ve diline uygun hale getirerek, yerel ara?t?rmac?lara ve klinisyenlere güvenilir bir ölçüm arac? sunmay? hedeflemi?tir. Bu sayede, çocuklar?n davran??sal ve akademik ba?ar?lar? ile yürütücü i?levleri arasındaki ili?kinin incelenmesine olanak tan?nmaktadır.

Yap?

Ölçek, psikolojideki temel bilişsel yapılar olan **yürütücü işlevler** (Executive Functions) ve **öz-düzenleme** (Self-Regulation) kavramların ölçmektedir. Yürütücü işlevler, hedefe yönelik davranışlar kontrol eden ve yöneten bir dizi üst düzey bilişsel beceriyi kapsar. BADO görevinde özellikle vurgulanan alt yapıları şunlardır:

İnhibitör Kontrol (Ketleme): Baskın veya otomatik bir tepkiyi durdurma ve bunun yerine daha uygun bir tepkiyi bastırma yeteneği. Görevde, çocuğun "ba?" denildiğinde otomatik olarak baskın dokunma dürtüsünü engellemesi gerekir.

Çalışma Belleği: Talimatlar (kural setini) akılda tutma ve bilgiyi manipüle etme yeteneği. Çocuk, ters kural hatırlamak zorundadır.

Bilişsel Esneklik (Shifting): Görevin ilerleyen aşamalarında kuralların değişmesi durumunda, bir kural setinden diğerine sorunsuz bir şekilde geçişi yapma yeteneği.

Geçerlik

Orijinal kaynakta geçerlik bilgisi boş bırakılmış olsa da, Sezgin ve Demiriz (2016) tarafından yapılan uyarlama çalışması, ölçeğin Türkçe formunun geçerliğini titizlikle araştırmıştır. Geçerlik çalışmaları genellikle **yapı geçerliliği** ve **ölçüt geçerliliği** analizlerini içerir. Yapı geçerliliği bağlamında, BADO puanlarının diğer yürütücü işlev ölçümleriyle (örneğin, Stroop benzeri görevler veya ebeveyn/öğretmen raporları) beklenen yönde ilişkili olup olmadığı incelenmiştir.

Uyarlama çalışması, Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği (ÇODDÖ) kapsamında BADO görevlerinin ölçtüğü yapıların, teorik olarak ilişkili olması beklenen diğer davranışsal sonuçlarla anlamlı korelasyonlar gösterdiğini tespit etmeyi amaçlamıştır. Bu tür bir performans görevinde, yaş ilerledikçe puanların artması (gelişimsel geçerlik) de önemli bir geçerlik kanıtı olarak kabul edilir.

Güvenirlik

Güvenirlik, bir ölçüm aracının tutarlılığını ifade eder. Sezgin ve Demiriz (2016) çalışmasında BADO görevlerinin güvenilirliği için çeşitli yöntemler kullanılmış olmalıdır. Bu yöntemler arasında şunlar bulunabilir:

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar verip vermediğinin belirlenmesi.

Gözlemciler Arası Güvenirlik (Inter-Rater Reliability): BADO bir performans testi olduğundan, farklı uygulayıcıların aynı çocuğa benzer puanlar verip vermediğinin incelenmesi kritik öneme sahiptir.

Çok Tutarlılık: Görev maddeleri birleşik bir puanlama sistemine sahip olduğunda, maddelerin

birbirleriyle ne kadar tutarlı oldu?unu gösteren Cronbach Alfa katsay?s? gibi istatistikler sunulmu?tur.

Faktör Analizi

BADO görevi, genellikle tek bir toplam performans puan? üretmek üzere tasarlanm?? olsa da, e?er daha büyük bir davran?? de?erlendirme ölçe?i (ÇODDÖ) içinde kullanılıyorsa, faktör yap?s? incelenmi? olabilir. Sezgin ve Demiriz'in uyarlama çal??mas?, büyük ihtimalle **do?rulay?c? faktör analizi (DFA)** kullanarak, BADO görevlerinin (veya ÇODDÖ'nün ilgili alt boyutlar?n?) öz- düzenleme yap?s?n? ne kadar iyi temsil etti?ini ara?t?rm??t?. Bu analizler, BADO görevlerinin yürütücü i?levlerin tek bir latent faktörü alt?nda topland??n? do?rulamay? amaçlam??t?r.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama (Adaptation) ve Performans Görevi

Format: Bireysel olarak uygulanan, davran??sal gözleme dayalı, puanlamalı görev serisi.

Mevcut Diller: Türkçe, İngilizce (Orijinal dil).

Popülasyon Grubu: Çocuklar (Okul Öncesi ve Erken İlkokul Dönemi).

Ya? Grubu: Genellikle 3-7 ya? aralı??ı.

Popülasyon Detaylar?: Türkiye'deki okul öncesi kurumlar?na devam eden veya ilkokulun ilk s?n?flar?ndaki çocuklar üzerinde geçerlik ve güvenirlik çal??mas? yapılm??t?r.

Test Metodolojisi: Uygulay?c?, çocu?a kurallar? öğretir ve ardından test maddelerini sunar. Çocuktan, verilen sözel talimat?n tam tersi olan bir fiziksel eylemi gerçekleştirilmesi istenir. Do?ru ve h?zli? tepkiler puanlanır. Puanlama genellikle 0 (yanlı?), 1 (gecikmeli/k?smen do?ru) veya 2 (tamamen do?ru) ?eklinde yapılır. Toplam puan, çocu?un yürütücü i?lev seviyesini gösterir.

Anahtar Kelimeler

?nhibitör Kontrol, Çal??ma Belle?i, Bili?sel Esneklik, Performans Testi, Okul Öncesi De?erlendirme, Psikometrik Özellikler, Sezgin ve Demiriz.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlay?c?s?: Bilgi mevcut de?ildir.

Kurum E-posta Adresleri: Esin SEZGİN için: esinsezgin21@gmail.com

Yazma Adresi: Bilgi mevcut değildir.

İzinler, Ücretler ve Test Yolu

Bu ölçeğin Türkçe uyarlama çalışması 2016 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı ve puanlanması için gerekli izinlerin, sorumlu yazar Esin Sezgin veya ilgili akademik yayıncı (Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi) aracılığıyla alınması tavsiye edilir. Ölçeğin ticari kullanıma ilişkin ücret bilgisi için yazarlarla iletişime geçilmelidir.

Bu ölçekle ilgili ek bilgilere ve orijinal çalışmanın bir versiyonuna aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: aceddergisi.com. Ayrıca, orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: oz-duzenleme-olcegi-bas-ayak-parmaklari-diz-omuz-gorevleri-toad.pdf.

Referanslar

Sezgin, E., ve Demiriz, S. (2016). Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği'nin (ÇODDÖ) Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 702-718.

Öz- düzenleme Ölçeği; Ba?-Ayak Parmaklar?-Diz-Omuz Görevleri Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır (performans görevi talimatları olarak mevcuttur). Aşağıdaki metin, görev talimatlarının genel yapısını temsil etmektedir, ancak tam ve eksiksiz madde listesi için orijinal akademik yayına başvurulmalıdır.

Kaynak içerikte ölçeğin maddeleri veya görev talimatları açıkça listelenmemiştir. BADO/HTKS görevi, uygulamaya dayalı bir prosedür olduğundan, maddeler yerine görev setleri ve kurallar mevcuttur. Tipik olarak bu görevde iki kural seti bulunur:

Kural Seti 1 (Ba? ve Ayak Parmaklar?): Uygulayıcı "Ba?" dediğinde, çocuk ayak parmaklarına dokunur; uygulayıcı "Ayak Parmaklar?" dediğinde, çocuk bacağına dokunur.

Kural Seti 2 (Dizler ve Omuzlar): Uygulayıcı "Dizler" dediğinde, çocuk omuzlarına dokunur; uygulayıcı "Omuzlar" dediğinde, çocuk dizlerine dokunur.

Bu görevler, çocuğun kuralı hatırlamasını ve otomatik tepkiyi engellemesini gerektiren belirli bir puanlama protokolü ile uygulanır.